(Unity of Scientific method) ตามหลักการนี้วิการศึกษาตามแนววิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สามารถประยุกต์ใช้โดยตรงกับโลกทางสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดตั้งกฎคงที่ต่างๆ (Invariant Laws) เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคม และ (3) หลักการทางอัคควิทยาเกี่ยวกับความเป็นกลาง (Neutrality) หลักการนี้ปฏิเสธข้อความเชิงบรรทัดฐานหรือเชิงคุณภาพ แต่ยอมรับการแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาดระหว่างความจริง (รวมทั้งความรู้ต่างๆ) กับค่านิยมทางจริยธรรม

อย่างไรก็ตามแม้ปฏิฐานนิยมจะมีอิทธิพลต่อระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ แต่ก็ไม่สามารถนำมาใช้เป็นระเบียบวิธีวิจัยเพื่อกำจัดความทุกข์และปัญญาต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน ข้อเท็จจริงที่ได้รับและสรุปเป็นผลลัพธ์ที่พึงพอใจซึ่งสามารถตอบโจทย์ในยุคสมัยหนึ่งพอเวลาเปลี่ยนไปความจริงก็เปลี่ยนไปผลลัพธ์ที่พึงพอใจอาจจะกลับกลายเป็นผลลัพธ์ในทางตรงกันข้ามคือสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในยุคสมัยต่อมา ปัญหาบางอย่างในสมัยต่อมาก็คือผลลัพธ์ที่ได้มาจากการปฏิบัติตามแนวทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาในอดีต ตัวอย่างเช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมแห่งโลกในปัจจุบันส่วนหนึ่งเกิดจากการปฏิบัติตามทฤษฎีการพัฒนาอุตสาหกรรม และทฤษฎีการพัฒนาสมัยใหม่ (Modernization) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวคือผลลัพธ์อันเกิดจากกระบวนการวิจัยตามแบบวิทยาศาสตร์ และเชื่อว่าสังคมจะมั่งคั่ง ก้าวหน้าและอุดมสมบูรณ์ ความอดอยาก ความยากจนจะหมดสิ้นไป ข้อนี้คือปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองซึ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีขั้นแห่งการเจริญเติบโต (The Stages of Growth) ตามแนวคิดของ William W. Rostow. กาลเวลาที่เปลี่ยนในพิสูจน์ได้ว่าทฤษฎีดังกล่าวล้มเหลวในการแก้ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการเมือง

การพยายามสร้างกฎอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทฤษฎีปฏิฐานนิยมพยายามเน้นอยู่นี้ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มต่อต้านปฏิฐานนิยม (Anti-Positivism) และกลุ่มหลังปฏิฐานนิยม (Post-Positivism)

กลุ่มแรกโต้แย้งว่า ศาสตร์แห่งธรรมชาติกับศาสตร์แห่งมนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งโดยหลักตรรกวิทยา และหลักภาววิทยา และความคิดที่จะใช้กฎเกณฑ์ใดๆ มาอธิบายปรากฏการณ์แห่งสังคมมนุษย์นั้นย่อมได้รับการต่อต้านเนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงเป็นการยากที่จะใช้กฎเกณฑ์ใดๆ มาอธิบายความเป็นสากลแห่งพฤติกรรมมนุษย์ กฎอธิบายพฤติกรรมแห่งมนุษย์จึงไม่มีการสรุปลงสู่กฎใดกฎหนึ่ง

ส่วนกลุ่มหลัง (Post-Positivism) แม้จะไม่ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงถึงความน่าเชื่อถือแห่งทฤษฎีปฏิฐานนิยม แต่ก็ยอมรับความเข้าใจเรื่องวิทยาศาสตร์ และพยายามแสวงหาวิธีการที่จะปฏิรูประเบียบวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ การโจมตีทฤษฎี Positivism โดยนักคิดคนสำคัญ เช่น W.V.O. Quine, Karl Popper, Thomas Kuhn, Paul Feyerabend และ Imre Lakatos ได้มาบรรจบกัน